

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 frt.
Félévre 2 „
Negyedévre 1 „

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek,
mint az előfizetési pénzek a „Közművelő-
dés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a
várbá küldendők.

Nemzeti nevelés a gymnasiumokban.

II.

Multkori cikkünket*) minden lelkiismeretes ember által elismert azon igazsággal zártuk be, „hogy szükséges az egyén üdvösségét, valamint hazánk előnyeit szem előtt tartanunk, midőn ifjainknak tanításához, neveléséhez fogunk.”

Ez olyannyira világos és félre magyarázhatlan igazság, hogy tulajdonképen közelebbi magyarázatra nem is szorulna akkor, ha minden miveltebb embernek vagy legalább a nevelés és tanítással foglalkozóknak e tiszta igazság felfogására, megismerésére és nyilvánítására kellő érzéke, jóakarata és ereje volna.

Sajnos azonban, hogy az utóbbi időkben szerzett tapasztalatok után, legnagyobb fájdalomunkra arról győztek meg minket, hogy bizony itt-ott, talán sok helyen is, a nevelésben alkalmazandó ezen igazságot figyelembe sem veszik, vagy legalább nem alkalmazzák azt úgy, hogy az ifjainknak és hazánknak valódi érdekét képviselhetné vagy annak állandó jólétét, előrehaladását és felvirágoztatását biztosítaná.

Természetes, s évezerek óta bebizonyított tény az, hogy csak erkölcsben, műveltségben és tudományban gyakorolt nemzet válik hazájának hasznára és felvirágoztatására.

A tudományra vonatkozólag nem szabad szavaimat félremagyarázni, vagy azot at úgy értelmezni, mintha csak a tudomány magas vagy legmagasabb polczán álló ember tehetne szolgálatot hazánknak, mert ez nem áll, mert képzetlenség; mindenki teljesítheti hazája iránti kötelességét egyéni tehetsége és képessége szerint azon feltétel alatt, ha működése az erkölcs szilárd talajára támaszkodik.

Midőn ifjaink tanítása — és neveléséhez fogunk, mindenek előtt lebegjen szemünk előtt ezen fennemlített há-

rom irány, mert ezek nélkül valódi hasznos és üdvös nevelés nem létezik, nem létezhetik.

Legyen a nevelés akár internationál, akár nemzeti, ezen három főtenyezőt sohasem nélkülözheti.

Hazánk java nem csak megkívánja, de határozottan követeli, hogy ifjaink nevelése egyszersmind nemzeti is legyen, s így elvitázhatlan szükség az, hogy gyermekeinket nemzeti tanítás és nevelésben részesítsük a végett, hogy hazánk jólétét és tekintélyét bármely más nemzettel szemben minél magasabb polczra emelhessék.

S épen ezen szent czélból ismételem most is azt, mit már elmondottam volt e becses lap 5-ik számában,*) hogy t. i. a gymnasium kötelezve van növendékeinek mindazt megadni, mi őket a tudomány mezején munkaképesekké teszi.

S ismételem most is újból az ugyarakkor hangzottott ohajomat, hogy a neveléssel foglalkozó férfiak szigorú és elmulasztatlan kötelességüknek tartsák serkenteni az ifju nemzedéket arra, hogy szív, ész és akarati műveltségben más nagy nemzetekkel mindig lépést tartson, s ha lehet, azokat még tulszárnyalni is igyekezzenek.

A többi nemzetekkel ily formán vívott nemes versenyzésben látom az igazi nemzeti tanításnak és nevelésnek áldásos gyümölcsét.

Tanítsuk, buzdítsuk ifjainkat, hogy hazaszeretetből minél több szépet, jót, hasznost és tudományost sajátítsanak el maguknak, hogy mint hazánk derék polgárai annak jó hírnevét fentartani és fokozni képesek legyenek. A valódi nemzeti nevelés alatt tehát az ily irányu tanítást és az erre célzó nevelést értjük.

Minden jót és szépet, mit az ifju megtarthat, — taruljon meg, nem csak örzéstől vagy kenyérkeresési szándéktól, hanem hazánk javára is. — Ha erre vezethetjük az ifjakat, akkor ez lesz az igazi nemzeti nevelésnek és tanításnak legszebb jutalma.

*) Lásd a Közművelődés f. é. 14-ik számát.

*) „A német nyelv a gymnasiumokban” című cikkemben.

Nem valamely jó és hasznosnak nem tudásában áll a hazafiság. Ellenkezőleg minden jó és hasznos, — ha bár külföldről jöttek léteyen is azok — mit az ifju elszalaszt, — vagy félreértett hazafiságból tekinteten kívül hagy, nem csak ő reá nézve veszteség, hanem veszteség ez a hazára nézve is.

Nemzeti nevelésünk alapuljon az erkölcsön s tartsa ennél fogva szem előtt a Szentírás ama szavait, hogy nem igazszívű ember az, ki állítja, hogy az Istent szereti, de felebarátját megveti. A ki így tesz, nem igazmondó ember; a nem igazmondó vagyis hazug pedig jó hazafi nem lehet, mert az ő szolgálata érvényesülhet ugyan kis időre, de állandó és sokáig fenmaradó szolgálatot nem tehet, sem nemzetének, sem hazájának, mert rossz vetés jó aratást nem eredményezhet.

A ki mást megbecsül, az önmagát becsüli meg, s ki önmagát megbecsüli, az nemzetét, hazáját becsüli meg.

Nemzetünknek, hazánknek megbecsülése pedig nemzeti nevelésünk egyik sarkkővét képezi; erre kell tehát működésünket irányítani.

Olvassuk el és szivleljük meg Kölcsey Ferencnek amaz arany szavait, melyeket „*A hazaszeretet*“ című értekezésében hangoztatott.

A hazaszeretet nem zárja ki az embertársunk iránti szeretetet, sőt ellenkezőleg megköveteli; mert hazánknek csak akkor lehetünk hasznára, ha embertársunk iránti szeretetből származó békeségben művelődhetünk és működhetünk.

Vezessük tehát ifjainkat a békeség útjára, mely a nemzeti nagysághoz vezet. Tanítsuk arra, hogy önmagukban békeséget szerezzenek, községeinkben a békeség magvát hintsék el, békeséget terjeszsenek és ápoljanak az egész országban.

A lelkünkben és környékünkön folytonosan tartó harc bénítja a bátorságot, összerontja erőnket, erkölcsünket, elvadija gondolatainkat, megsemmisíti multunkat és jövőnket s felemlékünk kincseinket.

Vezessük ifjainkat azon öntudatra, hogy testvérek vagyunk, egy hazánknek mint jó anyának fiai, kiknek legalább maguk közt békeségben kell élniök, ha másoktól is a békét elvárják.

Nem emelkedik ki az ember embertársai közül az által, ha embertársait megveti és kicsinyli, de kimagaslik az ember az által, ha embertársaiban a jót, hasznost és erkölcsöt megbecsüli, utánozza és őket azokban felülmulni igyekszik.

Ugyanez áll az egész nemzetre nézve is, mely hasonlóképen csak is a fennirt uton emelkedhet fel.

Ezen nézet, ezen elv legyen magyar nemzeti nevelésünk egyik sarkolatos támpontja, melyen azután hazánknek dicsősége és megszilárdítása önkényt felépül; mert nem

létezik aztán hatalom, mely erkölcsös, szorgalmas, józan és egyetértésben élő népet megsemmisíthetne; de ellenkezőleg nem létezik bármely szerencse, mely folytonos egyenetlenség és háboruskodás közben elérhető, vagy fentartható volna.

Miután azon alapot, melyre nemzeti nevelésünket feltehetnünk kell, kiutattam, kérdezem most, ki vagy kik vannak arra hivatva, hogy az ifjakat nemzeti tanítás és nevelésben részesítsék a gymnasium filái között?

Erre csak egy felelet lehetséges, t. i. ez: „a tanári kar, annak egyes tagjai, valamint annak összesége.“

Ezen felelet azonban főképen az általánosságra vonatkozik, mert az egyes tanárok működésköre nem lévén egyenlő, hatása sem lehet egyenlő.

Most érkeztünk sorainkban a nemzeti nevelés feladatának részletesebb tárgyalásához, mely a következő cikkünknek fogja tárgyát képezni.

Dr. Cserni Béla.

Cornelius Tacitus

fő tekintettel „Agricola“ cz. művére.

(Irodalomtörténeti tanulmány.)

Írta: Zlamál Ágost.

— Folyt. —

Ha figyelemmel átolvassuk Tacitus „Agricoláját“, vagy ha t. olvasóim figyelemmel kísérték Agricola tartalmának fejezetek szerinti iménti részletezését, egy körülmény rögtön fel fog tűnni, az t. i., hogy ezen műben hiányzik az egységes jelleg. S kétség kívül ez okozta a tudósok között ama nagyobb szabású eltéréseket e mű czélját illetőleg. Amint Andresen G. — Tacitus műveinek hírneves értelmezője — megjegyzi: „Az Agricola megíratásának czélja felőli különböző hypothesisek — a mű *nem egységes* jellegében lelik magyarázatukat.“¹⁾ Ezen különböző hypothesisek, nézetek mind magából a műből vélik jogosultságokat bebizonyíthatni. Nekünk tehát, kik a művet már ismerjük — most ezen egyes nézeteket a kritika világánál kell szemügyre vennünk, a kritika késével bonczolnunk — és végül a különböző nézetek közül azt fogadnunk el, mely leginkább viseli magán az igazság, vagy legalább is a valószínűség jellegét. —

§. *Walch* „Über die Kunstform der antiken Biographie mit besonderer Rücksicht auf den Agricola des Tacitus“ cz. és tulajdonképen Tacitus Agricolájának magyarázatához csatolt értekezésében Agricolát Muster-biographie, minta életrajznak tekint. Walch azonban nagyon téved. Tudjuk, hogy mik egy életrajznak kellékei. Annak ugyanis hősét születésétől sirjáig folyton kísérnie kell, minden nevezetesebb és említésre méltó tényét ki kell emelnie és azt egyes reflexiokkal kísérnie; — mindazt fel kell ölelnie, mi hősére vonatkozik, hisz a hős az egész központja, mely körül a többi csak alárendelt szerepet játszik, hogy

1) G. Andresen Die Entstehung u. Feudenz d. Tacit. Agricola. 8 l.

a hőst még nagyobb, fényesebb világba helyezze, — de egyszerűsége mindazt kerülnie is kell, mi a hősek személyiségével nem áll szoros kapcsolatban. Ily értelemben fogta fel és dolgozta ki pl. Plutarch biographiáit. De Tacitus Agricola a biographia kellékeinek csak némi tekintetben képes megfelelni. A mű folyamán ugyanis hosszas oly részletekkel találkozunk, melyek a hős pályafutását megszakítják s így egy biographiában helyt nem foglalhatnak; találunk oly helyeket, melyekben a hős — ismét eltérőleg a biographia szabályaitól megszűnik az egész központja lenni s a biographikus jelleg az általánosabb történelmi jellegét öli magára. Így pl. a 10—12 fejezet, mely a mű terjedelméhez képest igen hosszas vonatokban adja elő Britannia föld- és helyrajzi leírását, aligha tarthatók egy biographia szorosan körülvonalozott keretébe. A 13—17-ig terjedő fejezetek ismét nem vonatkoznak semmi tekintetben Agricola személyére — a Walch-téle biographia hősére, mivel tisztán az Agricola előtti britann expedíciókat tárgyalják. Már az eddigi mondottak is megdöntik Walch nézetét. Hisz' ha tekintetbe vesszük, hogy az egész mű 46 fejezetből áll s ezen 46 fejezetből már a mű első felében a 10—17-ig terjedő fejezetek szem elől tévesztik a hőst, a mennyiben ezen fejezetek folyama alatt reá egy szóval sem történik még reflexió sem, — akkor már senkisé meg fogja ezen művet biographiának és pláne minta-biographiának declarálni nének tekinteni. De menjünk tovább. A 18—38-ig terjedő fejezetek Agricola hadjáratának történetét adják elő. Ezen fejezetek folyama alatt tehát eo ipso, okvetlenül Agricolának kell a hősek, központnak lennie. De nem így van. Még ezen fejezetekben is észlelünk a hős személyiségétől való nagyobb eltéréseket, melyek inkább foglalkoznak Britannianak a hőshöz, mint a hősek Britanniahoz való viszonyával. Tehát első sorban Britannia a megfigyelés tárgya s csak másodsorban Agricolának hős tettei. Már pedig, ha Tacitusnak szeméi előtt Agricolának megírandó biographiája lebegett volna, ha ez lett volna célja, bizonyára nem engedett volna magának oly túlságos szabadságot, oly szabályellenességet, mint a művelnemében — ha biographiának tartjuk és eszerint ítélünk — lépten-nyomon találkozunk. Mert eltekintve a mű bevezetésétől és befejezésétől, melyek összevissza egy néhány fejezetet képeznek s tisztán Agricoláról szólnak, — a mű legnagyobb része vagy egészen hallgat Agricoláról, vagy pedig csak néha és ekkor is rövid szavakban emlékezik meg róla. Mindezek után bátran adhatunk abbeli nézetünknek kifejezést, hogy Walch nagyon tévedett, midőn e műben biographiát látott, — s a mondottak alapján nézetét el nem fogadhatjuk. —

— E. Hübner a „Hermes“ cz. philolog. folyóiratban megjelent értekezésében Agricolát „laudatio funebris“-nek egy — talán így fejezhetnők ki leghelyesebben magyarul — gyász-dicsbeszédnek tartja. Eme nézetét néhány lapon át indokolja is. Hivatkozik a műnek szónoki dispositiójára, a virágos és dagályos irányra, mely pleonasmusokkal és rhetorikai figurákkal telve s a melynek olvasásánál önkénytelenül is Cicerot véli a jámbor olvasó visszhangzani. S különben is — Hübner szerint — Tacitus sokat foglalkozott a szónoklattal, betetően tanulmányozta azt, művet irt a

szónoklatról, ő maga többször szónokolt még pedig oly eredménnyel, hogy Plinius „laudator eloquentissimus“-nak nevezi stb. stb. Ezek több érvei. Hübner nézetével mindazáltal meg nem barátkozhatunk. Nem arról van ugyanis szó, hogy Tacitus mennyiben értett a szónoklathoz, mennyiben volt abban ugy elmeleül-g, mint pedig gyakorlatilag jártas vagy éppen mester, hanem egyesegyedül arról, hogy az előttünk fekvő mű mennyiben felel meg egy „laudatio funebris“ kellékeinek, követelményeinek. Ismerjük már Agricolát elég részletesen s egy futó pillantás meggyőz bennünket arról, hogy az semmiesetre sem lehet oratio, beszéd és éppen gyász-dicsbeszéd. Hisz — amint a Walch nézetének czáfolásánál eléggé kiemeltük — Agricola akárhányszor eltűnik a mű színpadáról, hosszas részleteken át semminemű említés nincs róla téve, túlsúlyban vannak a provinciák és csaták leírásai, — már pedig egy dicsbeszéd még inkább forog az utókor számára megörökítendő és példánykép gyanánt felállítandó hőse körül, mint egy biographia, mely még kisebb eltéréseket megengedhet magának. De továbbá eltekintve a mű befejezésétől s Calgacus és Agricola — különösen pedig az előbbi beszédjeitől, melyek tagadhatlanul a szónoki tehetség és irály remekei, nem találunk az egész mű folyamán egyetlen egy oly részletet is, mely Hübner nézetét alkalmas volna bár a legkisebb mérvben is ajánlani. Különösen a befejezés az, melyre Hübner egész theoriáját építi. Ez azonban gyenge alap. 3 fejezetnek rhetorikai színezetével nagyon bajos 43 más fejezetet is színezni, főképp akkor, midőn azok száraz leírások, melyeknél a rhetorikának aligha lehet helye. Aztán a befejezés más nem is lehetett. Hisz Tacitus, kit Agricolához a rokonság és barátság szeretetteljes kötelei fűzének — Agricolában egy oly férfiu látott, ki fényesen megfelelt ama legnagyobb feladatnak, mely akkor egy rómaina várhatott, ki nagy lelki erejénél és éles belátásánál fogva képes vala kikerülni ugy az aljaslelkü servilismus, mint pedig a túlzott szabadságérzet véstetőző zátonyait, ki néltónak találatott a nagynevű elődökhöz, kinek emlékét meg kelle az utókor számára örökítenie, — már pedig mindez eléggé igazolja sőt egyenesen megköveteli a mű végén a lelkesültség hangját s így a rhetorikai irályt. Ebből azonban az egész műnek rhetorikus voltára következtetni s azt „laudatio funebris“-nek tartani — nem szabad, — nem lehet s így Hübner nézetét el nem fogadhatjuk.

Ismerjük már az eddigi mondottakból eléggé Agricola személyét és Tacitusnak hozzávaló viszonyát. Nézzük most röviden ama legfőbb jellemvonásokat, melyekkel Tacitus őt bemutatja. Erre annál is inkább szükségünk van, mivel két hirneves philologus eme jellemzésre támaszkodva állított fel két oly hypothesis, melyekkel érdemök szerint foglalkozunk kell.

„Sciant, quibus moris est illicita mirari, posse etiam sub malis principibus magnos viros esse, obsequiumque ac modestiam, si industria ac vigor adsint, eo laudes ascendere, quo plerique per abrupta, sed in nullum rei publicae usum, ambitiosa morte inclauerunt.“²⁾ Ezen szavakban mintegy elvi központja van kifejezve mindannak, amit

2) Tacit. Agric. c. 42. —

Tacitus apósának jellemén az egész mű folyamán át emelni meg nem szűnik. Bölcs mérsékletét és szerénységét eme szavakkal magasztalja: „sed ipsa dissimulatione famae famam auxit⁴³⁾ „nec Agricola unquam per alios gesta avidus interceptit.⁴⁴⁾ Nejéhez való hűséges és szeretetteljes viszonyát így ecseteli: „vixeruntque mira concordia, per mutuum charitatem et invicem se anteponendo.⁴⁵⁾ Egész magánéletét eme szilárd és férfias jellemről tanuskodó szavakban örökíti meg: — „filium amisit quem casum neque ut plerique fortium virorum ambitiose, neque per lamenta rursus ac moerorem muliebriter tulit.⁴⁶⁾ Hivataloskodását így jellemzi: „gnarus sub Nerone temporum, quibus inertia pro sapientia fuit, ludos . . . medio rationis atque abundantiae duxit.⁴⁷⁾ Mint a 20 ik legio derék vezérének tetteiről így szól: „rarissima moderatione maluit videri invenisse bonos quam fecisse⁴⁸⁾ — és ismét „temperavit Agricola vim suam ardoremque compescuit, nec unquam in suam famam gestis exultavit, ita virtute in obsequendo, verecundia in praedicando extra invidiam nec extra gloriam erat.⁴⁹⁾ Aquitania kormányzásában követett eljárását eme szavakkal jellemzi: „ne famam quidem, cui saepe etiam boni indulgent, ostentanda virtute aut per artem quaesivit.⁴¹⁰⁾ Még inkább és erősebben doborodik ki Agricola jellege a mű utolsó fejezeteiben. Így pl. a császárhoz küldött levelei, melyekben győzelmeiről értesíti, a legszerényebb hangon írják: „nulla verborum iactantia epistulis Agricolae auctum.⁴¹¹⁾ Romába való visszatérése minden feltűnés, zaj nélkül történik; otthon egyszerűen és visszavonultan él, nehogy érdemeinek nagyságára emlékeztessen, — minden fényt és dicsőséget visszautasít s végül nyugodt lélekkel, tiszta öntudattal fojadj a halált, amint Tacitus róla oly szépen mondja: „constans et libens fatum excepisti.⁴¹²⁾

Agricola bölcs mérsékletének és önuralmának eme az egész mű folyamán át ismétlődő hangsúlyozása két egymástól lényegesen eltérő nézetnek vált szülőjévé.

— Folyt. köv. —

TÁRCZA.

Mese.

*Történt egyszer, de rég, mikor ember állat
Egy nyelvet beszéllett — mit a rege állat —
Egy „szép kintzésű“ tarka-barka szarka
Egy szegény ösztövr kanárinak tartá;
Mely szerény magányban lombtól ágtól fedve
Szíve szent érzését dalba énekelte,
S magát emésztelte.*

*„Beh fakó vagy testvér! kopott kintzésed;
Nem tudom, az ember mért is kegyel téged?”*

3) ibid. c. 18. — 4) ibid. c. 22. — 5) ibid. c. 6. — 6) ibid. c. 29. —
7) ibid. c. 6. — 8) ibid. c. 7. — 9) ibid. c. 8 — 10) ibid. c. 9. — 11) ibid.
c. 39. — 12) ibid. 45. —

*Lám én a mezőnek tarka virágával
Versenyre kelhetek s Lésszel magával.
Mégis, — míg tégedet házba visz dédelget —
Engem, mint valami égő vesszedelmet
Mindenütt csak kerget.“ — Mond a szarka s nevel-*

*A kanári hallgat, de az ember így szól:
„Igazad van szarka! de ez így nagyon jól.
Tí csak a „kintzést“, a színt bámuljátok,
És ez titeket igen nehéz átok.
Az ember a külsőt, a csillogó képet
Nem tartja érdemnek, de a tehetséget,
Azt becsüli mindég, bármi kopott, tépelt
S nem a külső szépet.“ Pál A.*

A világ nyelve.*)

(Vers prózában.)

Uri publikum!!!

Szép asszonyok, kisasszonyok, urak és urfiak, nők és nőtelenek, jegyesek és szerelmesek, agglegények és özvegyek, civilek és vitézek, szót kérek: én mostan nyelvelek.

Igaz, nem a volapükön, — ahhoz nincsen ahndungom — hanem, a mint mostan járja, — e szép világba, Daciába — minden felé e hazába — s Erzsébetnek városába, — örömébe és bujába: megjár mindent az ember szája. Trécsel és tracscol, — zajog és zakatol. Oról, pöröl, csöröl — mint a malom, — s lám! így nincsen unalom. Ha együtt vagyunk ketten — hárman, — s ülünk széken vagy diványon, bársonypuha pamlagon, — vagycsak szurtos darócson, és szürcsölünk nektárt, théat vagy iszunk pálinkát, — fel-és alregiókban egyaránt: nyelvünk dagad, szóhoz ragad, farag és fúr, sebez és szúr, nem kimél, de pingál, fed és fitymál, — a gonosz szája. Igen, a gonosz szája, kicsiből nagyot csinál, cserepel-csiripol, udvarol és dobol, pereg mint a pergő, hogy szárad bele a tüdő; szemedbe szépet rak, hátad megett megrak, s azt mondja: te nagy léha! bolond kópé vagy, — de az is nagy. A szája, a gonosz szája, mindenbe bele váj, a jóban hibát talál, hiszen minden lében kanál; sujt vág és ostoroz, ártatlanul is kiporoz, s reá még truczzol, a nyelvén meghurczol, mert arra vesz s minden pletykának kitesz.

A szája, a csacska szája, mindenben bajt talál, vég nélkül temondál, soha meg nem áll.

Utca, piac és városház, öröm, betegség és láz, — sétatér, liget és korzó, spongya, tinta és porzó, — perpatvar és zene-bona, torta, kalács és piskota, — vajjas kifli, száraz pánkó, Jutka, Feri meg a Jankó, — mátkaság és sokadalom, eszem-iszom, dinom-dánom, fillérestély, lakodalom, harangzúgás, verekedés, szerelem és szeretkezés, záporosó és menydörgés, — csöcselékhad, uri népség, szép ifjuság, tisztos vénység, deli termet, égő szemek, ifi urak, agglegények, — repedő szív és nagy orrok, pörge bajusz,

*) Felolvasatott Erzsébetvároson, a szegény tanulók javára rendezett fillérestélyek egyikén.

teli torok, — a szép asszony és ura, meg a házi tábora, a kenyere és bora, — éji zene, muszka tábor, szász atyafi, német sógor, — tiszt urak és népfelkelők, disznótor és keresztelők, — kereskedés, cukrászda, teli erszény és láda, — a ténsasszony s a nagyságos, ő, az édes, büvös-bájos, majd a pipere szoba és a szépitő pora: vannak a világ szájába. —

Ha kit sorsa, a rossz, irigy, — hogy vinné el a mirigy, — idegenek közé vezet, a világ nyelve tesz reá kezét. „Nekem tetszik, ez szép alak“, zengi az egyik hős ajak. „Szép mellett még nem is járt.“ dörög a másik nyelv reá mindjárt. „Még megjárna,“ szól a más — csak ne volna oly finnyás! — „Oly léha s mégis henczező,“ mond a másik okos fő. Harmadik is közbe szól, a csacska: „Csak a szeme ne volna macska, s orra lenne görbe, sas, s ne volna oly poczkos a has, meg hogy egy kissé ne sántitana, s kiakkot, frakkot hordana, s ne nézne gyakran a földre, s ne is egyenesen az égre, ő a nyomorult, a görbe; s elmenne ide-meg oda, a kiket megillet, — látozatóba, — ő, csacsi, az ostoba, hogy főne meg otthon a puczokba!

Igy a nyelv, a gonosz nyelv, ragad, tapad, mint az enyv, kedvencz tárgya csak a botrány, egyébnek ő fittyet hány. —

Ha egy urfi lánnyal jár, akkor tesz ő nagy csodát, a száj, a csacska száj, mert lesbe áll, s fennhangon kiált, hogy az urfi kurizált. De nem csak ezt teszi: a kelengyét készíti, házasságot építi, s mindjárt aknamunkát kezd, hol komoly szándékot észrevesz. „No már mégis bolond férfi, egy csepp esze sincsen néki.“ Cseveg a gonosz száj, mert a foga reá fáj. Nyelvét pedig öltögeti s epéjét így önti ki: „Elvenni egy nőt, egy fényűzöt, egy csacska-csevegőt, — s hozzá még nagy libát, egy vén csunyát, banyát, — kinek élete, csupa pipere — s nem tud sütni, csak a haját felsütni, nem tud főzni, csak a nyelvével lefőzni, — s ha egy bolha megcsipí: mindjárt orvos kell neki. S mellé még vénike, egy kávé s nénike s arczán, ha puder nem volna, a ráncz csak úgy tánczolna, — s foga, mi jó és ép, nem csont, hanem ék! !

Ha a leány már nem kicsi, a rövid köntöst leveti, a világ mindjárt lesbe veszi, megy-e bálba? — kérdezi. S ha ott van ő, a szívkeverőnő, mamája iszsza a levét, mert keresi lánya jóvendőbelijét. Ha pedig nem viszi tánczba, bálba, ellenetik: otthon tartják rámbában. S ha egy párszor otthon marad, az idő reá szalad, ő korban előre haladt, s a nyelv tesz reá kezét: kezdeti vele az aggleány szerepet, mert e világ csacska szája, hamar kisüti reája: hogy inde-unde husz éve már, miképen hosszú szoknyába jár.

Ha elvéte, véletlenül, egy jóra való vő kerül, a világ neki nem örül, s találgatja, latolgatja: hogyan került hálóba. „Megcsipték, ott fogták, tenyerükön hordozták, lépes mézzel itatták, a más lányokat szapulták, míg a magukét férjhez adhatták.“ S mi mindent még nem mondanak, hogy parthie legyen lányuknak: hogy szerény és szende nő, jó főző, sütő, kötő, dörzsölő, — neki mindegy: konyha füst, kefeseprű, por és üst; szorgalmatos, nem henyé s rest, jól főzi a fekete levest, s tésztája, — a gombóc-

tól telfelé, — mehetne maga a király elé. Levese fűszeres, sültje zafos, izletes, szóval: a mit ő enni ád, az mind csupa delikát. Ezek mellett nagyon templomos, s van rajta a mi büvös, bájos; az ablakba' soh' sem ül, a tisztékért sem hevül. Nem türi meg arczán a port, sem szájában a szeszt, a bort, alázatos és nem kaczer, asszonynak tement ő azér!

Ilyen felséges gloriák, magasztalják a csapodárt, s így a szegény vőnek valót, mint esztelet, bohót: mézes szóval behálózzák, s a kis bubust reá sózzák. A világ erre azt teszi, józüen neveti, neki sem inge, sem gubája, aggeb, a ki bánja.

De aztán a nyelv, a száj, a kép, még el sem telt a mézesét, körülveszi a házas párt s mond rá furcsa sententiát: hogy az asszony zsörtől kimondhatatlan, mert neki liba mája van, a férjre nem is hederint, reá macska szemmel tekint. Ha a férj barátival, otthonjában mulatni akar s meghívja őket estére, nem is ebédre: üres lesz a konyha, tál, a szép menyecske félre áll, sütni, főzni neki derogál. Van aztán a háznál perpatvar, hogy enné meg az avar. De a férjet sem hagyja szárazan, megörli, miként a jó malom, mert othon ülni nem szeret, a pénzt hányja-szórja szerfelett, hozzá még nagy lumpoló, a pikliért élő-haló, s bár szép ugyan, de tunya rest, a pokolba vele egyenest!

Igy a nyelv, a száj, addig forog, jár, míg végre kisüti s fennen hirdeti, hogy a házas pár, való pörbe áll. . .

* * *

Mi minden nem volna még, mit a világ nyelve elregeél, mert olyan a nap alatt, csak nagy ritkán akad, mit a gonosz nyelv, fel nem lel, s ezerféle gárnrungban, el nem cseveg oly ütökosan.

De urfi publikum! Most már hallgassunk. A mit tőlem tetszett hallani, ne tessék azt másnak elmondani, mert csak így marad titok a titok, — jó éjszakát kívánok.

László D.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Glossák a Kritikai Levelekhez. III. — A**

„Magyar Tanítóképző“ ujjabb száma arról győzött meg, hogy ez a derék szellemi kapaszkodó (Stréber) nemcsak a pápista, hanem a kálomista papokat is szereti. Persze a maga módja szerint! Ugylátszik, hogy e tekintetben a „Magyar Pedagógiai Szemle“ kosztján él. Ismeretes hajlaimnál fogva nem igen lehet kedvem a tiszteletes, nagy és főtiszteletű „aa“ urakról apologiát írni, annál is inkább, mert meggyőződéseim ellen nem igen szoktam beszélni. Ha tehát csak személyi ügy forogna fenn a „M. Tanítóképző“ és egy bizonyos tiszteletes közt, oda se néznék az egész dolognak. Hanem most oly tárgy fölött kapott bele emennek palástjába, a mely egy kicsit minket is érdekel. Illik ugyanis tudni, hogy az a bizonyos „ev. ref. pap“ azt veté szemökre az állami képezdéknek, hogy nem nevelnek jó kálomista tanítókat. Ebből első tekintetre két dolog világos. Az egyik, hogy az a bizonyos „ev. ref. pap“ a debreczeniekkel tart s hogy így ő is az unitáriusok kilődítása mellett szavazott volna; a másik az, hogy

mutatis mutandis, mi is ugyanazt mondhatjuk a szóban forgó mesteridomító állami telepekről. A harmadik dolog, a mi az előbbi kettőből következett, az lett, hogy a M. T. megtámadta vehementer azt a bizonyos tógás urat, s értelt jobbra-balra, hogy vallásos nevelés még nem felekezeti szellem, s hogy az előbbi értelemben az állami képezdék igenis vallásos nevelést adnak! Hát hiszen, a ki hiszi, hiszi. Hanem már engedjen meg nekem a t. M. T. ő nem hivatott ebben a kérdésben illetékesen nyilatkozni. Mert igaz ugyan, hogy az a képezdei tanár úr, a ki azt a cikket írta, pedagógus; hanem a köztapasztalat azt mutatja, hogy nem minden ember okos ember, a ki hivatalból az tartozniék lenni. Jelen esetben pedig oly csodálatosan nyilvánvaló ez a dolog, hogy én nem tudtam hová lenni e fölött való bámulatomban. Mert a vallásosságot, illetőleg a „felekezeti szellemet“ holmi „mechanikus“ ajtóssági gyakorlatokban és a káté tételeinek bemagolásában keresni, s ezt hangoztatni vád képpen, ez valóban nevelés-egyes. Az illető cikket írójától vallásbölcseleti műveltséget várni nem lehet, és pedig állásánál fogva: mert ő képezdei tanár és e mellett kálomista ember. Illik pedig tudni azt is, hogy a képezdei tanár urakat a mondottam studiummal nem ölik meg, a kálomista ember pedig csakis annyit tanul, a mennyit éppen muszáj. Ebnek való multság az a tanulás; ez a vélemény az uralkodó az „általános-ságban tisztelt“ ekklésiában. — Hanem azért azt hiszem, hogy a józan ész és a tapasztalat jogáról mégsem mondott le az a derék úr. Ezekből kifolyólag pedig tudhatná, hogy minden nevelésnek a *következetes szoktatás*, minden tudásnak a szintén *következetes ismétlés* az alapja. E szerint vallásos nevelés, jámbor szoktatás, az akarat éretnyes gyakorlása, vallásos gyakorlatok, kedély nemesítő kultusz nélkül képtelenség. Viszont a hitgizságok ismerete és alapos tudása azok gyakori ismétlése nélkül szintén lehetetlenség. Miután pedig hitbeli ismeret és éretnyes élet teszi a hívő keresztényt, szeretném én tudni, hogy e kettőt mi úton fogná elérni az a bizonyos m. k. pedagógus úr, ha nem a fenntebbiek szerint!

De hát hiszen nem is érik ők azt el, s nem is törekednek azután, hogy elérjék, csak fontoskodnak, nagyképszerűsködnek, s bizony mondom, nem éri meg az a munka a mit végeznek, egy századrészt annak a pénznek, a mit az állam rájuk költ. — Az ellen a káté ellen sem kell derüre borura fecsegni. Gyakorlati tanítók belátják úgyis, hogy minden tárgyat rövid, velős tételekben, tehát a káté rendszerében kellene tankönyvül adni, még a középiskola legfelsőbb osztályaiban is. Megszűnnék ezáltal a túlerhelés is, szereznének az ifjak rendszeres pozitív ismereteket; ez a mód igen jó szájkosár is volna sok m. k. diplomás szószátyárnak, a kik egész éven át fecsegnek a katedrán, hivalognak azzal a tudományjal, a mivel nem birnak s jellembelileg teljesen megrontják az ifjuságot. Nem tudom, de hajlandó vagyok hinni, hogy a t. M. Tanítóképzőnek is vannak efféle házi bajai. — A mit aztán a papi uralomról, kézsókolásról, a ludimagisterek önértetéről stb. mond, az mind amabilis ostobaság; s nem tudjuk az újságot sajnáljuk-e cizikezője miatt, vagy a publikumot az újság miatt, vagy valamennyit kölcsönösen egy más miatt!

— **A ki valamely vallási szertartást teljesítő lelkész, működése közben becsületsértő kifejezésekkel illet: közhatóság elleni becsületsértést követ el.** A m. kir. Curia büntető osztálya 1889. évi 2463/88. sz. a. Fővetkező határozatot hozott: Úgy állás. B. Anna T. János hídegkúti lelkész egy temetési szertartás alkalmával „Disznópásztor, kurafi“ stb. szavakkal becsmérelt. Noha a lelkész ezen szidalmakat nem hallotta mindazonáltal tettes azzal oly botrányt keltett, hogy a lelkésznek a temetési szertartást félbeszakítani s a lármázó és kiabáló tettest a községi bíró közbelépésével kellett eltávolítani. Tettes ellen a pozsonyi kir. törvényszék előtt vallás elleni vétség címén vád emeltetett s annak alapján az első bíróság vétkesnek mondta ki. A kir. tábla az első bíróság ítéletét megváltoztatta és vádlottat nem vallás elleni vétségben, hanem a büntető törvénykönyv 262. §-a alapján az egyházi hatóság egyik tagja ellen elkövetett közhatóság elleni becsületsértésben mondta ki büntösnek. A kir. Curia a büntető cselekmény minősítése tekintetében a kir. tábla határozatát hagyta jóvá, azonban B. Anna tettest a botrány nagyobb fokára való tekintettel három hónapig tartó fogházra ítélte.

Irodalom.

Könyvismertetés.

„Fülp Alajos **Áksiómák gyűjteménye** latin és magyar nyelven. Ára 2 fnt vagy 8 intentio. Gyulaféhérvárt. Ny. Papp és Ferdinánd p. Iyc. 1889.“

(Folytatás.)

Már az első közleményből is meggyőződhetek t. olvasóink, hogy mily — nem kárba vezett (bár csak így volna!), hanem egyenesen káros hatású munkát végzett az „*axiómák*“ írója (?) oly gondnal és szorgalommal, mely igazán *tisztességesebb* téren való működésre lett volna érdemes. Nyugodt lelkiismerettel aláírhatná már csak ezek után is minden egyes olvasónk (*épen kettő kivételével*) az „Egyházi Közlönyben“ az „*Axiómákra*“ írt rövid, de velős bírálatának eme csattanós zárszavait: „Kár vala ily munkára a papirt vesztegetni.“ Nem akarok ezen szigoruan igazságos kriuká mellett érvelni, — ezt magok az axiómák lesznek szivesek megtenni. Bőngészszünk tovább! A 23-ik lapon: „Etiam Deus habet suam Simiam“ így van visszaadva:

„Még Istennek is, im! van majma — de sok — ma a földön, Kik büszkén mondják: „Az leszek, a mi te vagy.“

(azaz: hogy „Ero similis Altissimo.“)

Erre pedig. *sent* „Káczoz!“ volt s leszen a felelet.“

A Szentírásnak ugyan melyik könyvéből vette szerző ezt a szép imperativust?!

Ugyancsak a 23-ik lapon: „Quantum potes, tantum aude“ tréfásan:

„Addig iszom, mig egy ló lesz.

S azután a víz is jó lesz.“

A 72-ik lapon:

„Inter vacas bos est abbas.

A tehének középett ur s apa a bika lett.“

Valóságos római paterfamilias!

Furcsa felfogásról tanuskodik a 93-ik lapon emez axióma:

„Educit genitor, quos educat arte magister.

A szülő csak nem; nevelést ad mindig a mester.“

A latin szójáték *educō-ere* és *educō-are* egy roppant paedagogia tévedéssel van elég helytelenül visszaadva.

A Szt. Irásnak néhány szép passusa a 121 lapon ismét kevésbé sikerült elménczkedés tárgyaúl szolgál:

„Loquebantur variis lingvis (Szt. irás.)

Ezt akkor mondjuk, mikor a klubb jól bekapott már S még a némák is szólni akarnak egyig.“

Ugyan miért nem mondá el egyuttal az egész épületes anekdotát, mely a pap és kántor közti párbeszédben éri el tetőpontját?!

„Beati mortui, qui in Domino moriuntur. (Szt. irás.)

Boldogok, oh! mind kik „dominóban“ halnak el egykor, [az az: álarcos jelmezben vagy öltönyféltében.]

Szívemből kívánom, hogy a jó Isten a szerzőt az ily boldog kimulástól óvja meg!

A 122 ik lapon:

„Michael praepositus paradisi, quem honorificant Angelorum cives.“ (Egyházi Antiphona).

Ezt egy — magát igen bölcsnek és okosnak tartó — kántor így fordította volt egykor magyarrá:

A paradicsom Nagyprepostja, Mihály: kit az égben Angyal polgárok sergi dicsőitenek.“

Ily meglehetősen hig viz-formát distichonba erőszakolni — gyenge dicsőség, olcsó babér.

„Nunc per speculum, in aenigmat.“ (Szt. Irás.) tréfásan:

Tükör előtt állva egy hölgy, így szöla magában:

Hát lehet emberi lény, a ki engemet ismer egészen?!

Tanulság:

Asszonyi fortélyt nem tudsz kitanulni soha!“

Gimnáziumi ifjak ily tanulság mellett csakugyan sokra vihetik.

„Qui dederit calicem tantum aquae frigidae . . . non perdet (oleum et operam, id est) mercedem.“

A Megvalózatok ezen a felebaráti szeretetről mondott legszebb nyilatkozatát szerző ily alakba önti:

„Első példából értsd: mi e vers igazán:

Friss vizet a perelő nőre a férj mikor önt,

Mily üdvös gyógyszer s mily szaporán operál!!!“

Vajjon nem lett volna **szébb és jobb** azt a gyönyörű verset a maga jelentőségében **beautatni**? Abban a travelstál alakban először el van ferditve (a mi nem szabad, vagy legalább is nem illik) és másodszer meg — eléggé scandalosus. —

A szerző — mint pap — a theologusokra is kiterjeszté figyelmét. De aligha köszönik meg azok. Eltekintve attól, hogy a lehető leggyarlóbb hexameterekre szorítja be Mózes 5 könyvét, a nagyobb és kisebb Prófétákat s a 4 Evangelistát és az „Apostolok Cselekedeteit“, melyeket már amugy is még kis deák korában elreccitál a kathergyermek, de két oly szörnyű bakklövést követ el — a hexameter sikerének biztosítása céljából, hogy szó nélkül hagyunk nem lehet. —

Minden tankönyvben, sőt magában a szentírásban is (I. O és Uj Szövetség) Szentírás a Vulgata szerint stb. stb. Egerben 1865, a 818 lapon) négy nagyobb és tizenkét kisebb prófétáról van említés. Ennyi van a Kanonban. Szerző öt nagyobb és tizenhárom kisebb prófétát ismer. A 125 lapon így axiomál:

„A nagyobb Próféták:

Isa, — Jerem — cum Bar., Ezechi., Danieque prophetae.“

Hogy Baruchot mi jogon számítja a nagyobb próféták közé, holott csak négy ilyen van — azt könnyű kitalálni. A szentírásban ugyanis J. remias jövendölése után a Baruché foglal helyt, — ámde nem ártott volna a Prófétához irt „Bevezetést“ és a Baruch jövendölése előtti rövid ismertetést átolvasni. Akkor ugyan a hexameter alkalmasint csak pentameteré apad, vagy plane nem is lesz vers, — de legalább — igaz. —

„A tizenkét kisebb Próféta:

Hose, Joel, Amos, Addias, Jona, Michaeas.

Nah, Habac, Sophon, Agg, Zachari, Mala — Machabaeorum.

Uram Istenem, hol a Theologia? Hát már a Macchabaeusok könyve is — habár tizenkettőt nyíltan kiír — mégis szerepel a tizenharmadik *kisebb próféta* gyanánt?! S ezen könyvből szaporítsa ismereteit és fejlessze *aesthetikai érzékét* a tanuló. Risum tenetis?! —

Az életről áll ugyan, de egy az ifjuságnak kezébe adandó könyvről soha sem áll az, hogy „bona mixta malis.“ Itt a malum-nak még látszatát is óvakodva kell kerülni. T. olvasóink eléggé meggyőződhetek, hogy az Axiomákban már annyi malum van eddig is, hogy én az ifjuságnak kezébe e könyvet sosem adnám. Igaz ugyan:

„Nincs oly szalma kassz, melyben szembuza sem volna;

S nincs egy is oly rossz könyv, melyből jót mitse tanulnál.“ (120 lap)

Ép így állunk a szerző könyvével is. Van benne ugyan buza is, de oly hosszas keresgélés után akadunk egy-egy szemre, hogy fáradságunkat aligha képes — megjutalmazni. Lehet ugyan könyvből jót is tanulni, — de annyi sok rossz után, hogy ily *áldozat* árán tanulni — önfeláldozással határos kín s ily *módon* tanulni — egyenesen bűn.

— Folyt. köv. —

— Beküldetett: **A magyar néptanító anyagi helyzete**. Irta Ember János. 2-ik kiadás. Ára 50 kr. — Valóban szokatlan jelenségi hogy egy sokak által figyelemre sem méltatott kérdés szolgálatára szegődött röpirat iránt két év múlva se szűnjék meg élénken érdeklődni az a tanítótság, melyről általánosan el van terjedve az a belvélemény, hogy egészben irtózik a betitől. Ajáljuk étárgyilagosan irt munkácskát olvasóink figyelmébe.

— **„Képes missió-könyvtár“** a kath. nép számára. 16-ik füzet. Szerkeszti Nogely István Nagyváradon.

— **„Családi regénytár“**. Szépirodalmi folyóirat. II. évf. 3-4 füzet, Szerkeszti Ribényi Antal Budapesten. Megjelenik évenként 12 füzetben.

— Dr. Csápori Gyula előzetést nyit „**Az 1789-ki francia forradalom századik évfordulójára**. Irta Freppel Károly Emil angerspüspök“ című munkára, melynek magyar fordítása f. é. május havában hagyja el a sajtót. Ára 1 frt.

— A csanádi növendék pápás magyar egyházirodalmi iskolája előzetést hirdet „**A szertartástan kézikönyve**“, német eredeti után fordított munkára. Terjedelme 16—18 ivnyi lesz. Ára 1 frt 80 kr.

— Makra Imre és Rózsa József lelkészek közelebről kiadják „**A német nép történelme**“ Janssen János német nyelven irt művének magyar fordítását. E mű I. é. június 1-től kezdve 10 ives füzetekben fog megjelenni. Egy füzet ára 1 frt.

— Megjelent: „**Jó Pásztor**“. Egyházzsónoklati folyóirat. IX. évf. 6—7 füzet. Szerkeszti és kiadja: Hajóssy Gy. Krizant. Pozsony-Nagy-Abonyban. — Ára (?)

— **„Katholikus hitvédelmi folyóirat“**. I. évf. 4. szám. Szerkeszti és kiadja: Lepsényi Miklós Pozsonyban. — Ára: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyedévre 1 frt.

— **„Isten igéje“** szent beszédekben. XIV. évf. 4 füzet. Szerkeszti és kiadja Jagicza Lajos, ravazdi lelkész. — Ára egész évre 2 frt.

— **„Egyetemes közoktatásügyi szemle“**. I. évf. 7 száma. Szerkeszti Dr. Jancsó Benedek. Kiadja Lampel R. Budapesten. Ára fél évre 2 frt, egész évre 4 frt.

— „**Jézus szentséges Szívének Hírnöke**“ . Havi folyóirat. 1889. 5. füzet. Szerkeszti Tóth Mike S. J. Kalocsán. — Ára egy évre 1 frt 50 kr.

„**Armenia**“ . Magyar-örmény havi szemle. III. évf. 5. füzet. Szerkeszti és kiadja Szongott Kristóf Szamosújvárt. — Ára egész évre 4 frt, fél-évre 2 frt.

„**Eredeti Magyar Daltár**“ . III. évf. 3. szám. Énekhangra zongora kísérettel szerkeszti és kiadja Hoós János Déván. — Ára egy évre 6 frt, fél-évre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Kiállításra még egy első rendű fővárosi nyomdának is díszre válnék.

P. Angelikus előfizetést nyit „**Szentek élete**“ különös tekintettel a magyar szentekre és a magyar nép szükségletére című munkára. A mű füzeteként decz. 31-ig fog megjelenni. 12 füzet ára 1 frt 50 kr.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Buzaszentelés.** A szent Márk napi buzaszentelést f. hó 25 én kegyelmes Püspök urunk végezte, melyen a buzgóbb lelkű kath. hívek közül is szép számmal voltak jelen, hogy terményeinkre Isten áldását esedezték le.

— **Nyilvános köszönet.** András István kanonok ur önagsága „piros tojás“ czimen 29 frt 50 krt ajándékozott a növendékpapoknak. Az ég áldja meg érte a bőkezű adakozót! Fogadja a növendékpapságnak hálás köszönetét.

— **Nyilvános köszönet.** Magyarlápósi kereskedő tdkts. Moldován József szülőhelye iránti kegyeletből és a boldogságos Szűz Mária iránti fiui tiszteletből az oláh láposbányai róm kath. templom Mária oltárára egy pár nagyon elegáns kiállítású, kék atlasz selyemből készített oltár párnát, melynek értéke 30 frt. ajándékozott. Fogadja a nemes szívű ademányozó a nyilvánosság terén is az elismerő hála köszönet legbensőbb nyilatkozatát! Nemkülönbön Gáspár Sebőstény és neje Czuk Mária, kik szintén a husvétünnep alkalmából a szent kereszt kápolna részére egy gyönyörű, színes üvegekkel ellátott függő lámpát hozattak Szűts és társa jóhírű czégétől Budapestről, azon szándéktól vezettetve, hogy nevezett kápolnában a szent kereszt előtt minden pénteken ezen lámpában a hálás szeretet lángja ápolatassék Az iránti, ki a keresztán áldozta fel magát az összes emberiségért. E szent szándékuk valószínűsítésére alapítványi tőkéről is fognak gondoskodni. E nemes cselekedet annál inkább feljegyzendő, mivel a nevezett jötevő család egyszerű bányász nép, mely dicséretreméltó takarékossgával, szerény jövedemeiből gyűjtögette a lámpa költségére szükségelt filléreket. Annyi fáradsámat és nélkülözést átszenvedett édes Jézus fizesse meg az ő szenvedése emlékére hozott e szép áldozatukat! Sneff József: k. lelkész.

— **Nyilatkozat.** Alólirottak kijelentjük, hogy a „Közművelődés“ 12. számában foglalt ezen közlemény: „a gymnasium helyisége sokat változott, most visszatért oda, a hová Raphael az alapító rendezte. Ez épület 23 használható szobát foglal magában. Elég volna egy főiskolának“ — úgy a történelmi igazságnak, mint a jelenlegi állapotnak teljesen megfelel s hogy a 23 szoba s két kamra átalakítva főiskolának is elegendő. Ezen nyilatkozatot Erzsébetváros reputatioja s az igazság érdekében kérjük közzétenni. A tendentiosus rabulistát csak sajnálni tudjuk, s ez-

zel az ügyet befejezettek nyilvánítjuk. Erzsébetvároson, 1889 ápril 14. Avedik Lukács. plebános. Dr. Issekutz Viktor ügyvéd, egyházi főgondnok, iskolaszéki gondnok.

— **Hodóson a pap választás ápril 23-án volt meg.** Szavazott 78 választó. A hármas számba békjött: Markaly Antal 77 szavazattal 1 ső; Csiki Péter 33 szavazattal 2-ik; Bodó Adám 28 szavazattal 3-ik helyre. — Kapott még Kalapács Imre 18, Pap János 16, Riskó László 15, Daró Alajos 14 és Gazda Dénes 2 szavazatot.

— **A kántorságban magukat tovább képezni akarók szíves figyelmébe.*** Tudvalevő, hogy az erdélyi egyházmegye legtovább községében a tanítói állás össze van kötve a kántori teendő végzésével. Azt is tudjuk, hogy a püspöki megyében csak egy róm. kath. tanítóképzde van t. i. Csik-Somlyón, hol a növendékek a kántorságra is képesítenek. Az itt végzett kántoroknak jó része Csik-, s a szomszédos Udvarhely-, Háromszék- és Marostorda megyékben nyer alkalmazást. Ha más megyékben hirdettetik pályázat, hoi a német nyelv bírása is kívántatik, az állás elnyeréseért versenyzők nem igen akadnak. Allításom igazolásául föl hozhatom a nagyági kántori állomást; a pályázat kihirdetése óta egy év is lejárt, s 350 frt. díjazás mellett még ez ideig sincs betöltve. Fölhozhatom a boiczai állomást is, hol egy a Dunántúlról pályázott tanító volt a vetélytársam. Tagadhatlan, hogy az olyan egyházközségek, hol a szertartás magyarul és németül megy — képzett kántorokban hiányt szenvednek. Az ilyen vegyes helyeken alkalmazást nyernek oly tanítók is, kik tanulmányaikat az állami képezdében végezték. Az állam ugyanis nem nyújthatván mindenik végzett tanítónak kenyeret, a kath. ifjak visszatérnek az édes anyae gyházhoz, hol alkalmazást nyerve, nemcsak mint tanítók, de mint kántorok is szolgálnak. Már most minő hivatással felelhet meg a kath. isteni tisztelet igényeinek az, ki a képezde négy évi folyamán keresztül szeriartásainkra vonatkozólag bárcsak útmutatást se nyert. Némelyik önszorgalma által felküzdi magát, de más része a legjelesebb orgona iskolával se boldogul útbaigazítás nélkül. Innen kiindulva nem rég fölkértem Fogarasy János székesegyházi karnagy és zenetanár urat: nem volna-e hajlandó a jelen év nagyszünidejére póttanfolyamot nyitni mindazoknak a kezdő kántoroknak számára, kik a szent ének és orgonaszatban magukat tovább akarják képezni? Adott választásban igen-nel felelt, kijelentvén, hogy az orgonaszaton kívül gyakorlati útmutatást nyújt a sz. Gergelyféle (gregorianus) ének megtanulására, ugy szintén egy dalkör felállítására és vezetésére stb. A karnagy úr megbízása folytán fölkérem mindazokat, a kik a tervbe vitt póttanfolyamon részt akarnak venni, szíveskedjenek ebbeli szándékukról f. év június 15-ig értesíteni alulírtat, hogy annak idejébenkinék-kinek megirhassam a föltételeket. Hunyad-Boicza (Déva mellett) 1889. ápril 8. Kovács Nándor, kántortanító.

*A terjedelmesebb cikket megrövidítve közöljük, mert bármennyire is vagyunk elismeréssel mások iránt, de még ányékát is kerülni kívánjuk annak, hogy bárki mellett is reklámot akarnánk csinálni. Szerk.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TODOR JÓZSEF. Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PAL ANTAL, PAL ISTVAN, STRAUBERT ÖDÖN.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lyc. nyomdában Gyulafehérvárt.